

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060305

DOM
2019-03-28
Stockholm

Mål nr
M 3682-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-03-27 i mål nr M 7591-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun
Box 808
761 28 Norrtälje

Motpart

X

Ombud: Y

SAKEN

Tillstånd till vattentoalett med sluten tank på fastigheten Z i Norrtälje kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Bygg- och miljönämndens i Norrtälje kommun beslut den 3 september 2015 i ärende nr au § 153 att avslå ansökan om tillstånd till vattentoalett med sluten tank på fastigheten Z i Norrtälje kommun.

Dok.Id 1477320

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun (nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut att avslå X ansökan om tillstånd till vattentoalett med sluten tank.

X har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har anfört detsamma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg: Nämnden får in ca 200 ansökningar per år avseende anslutande av vattentoalett till sluten tank. Om mark- och miljödomstolens avgörande står fast, och därmed får en prejudicerande effekt, kan det leda till att nämnden måste godkänna merparten av dessa ansökningar. Detta innebär att transportererna för tömning riskerar att fördubblas. En stor volym på tanken minskar inte transportbehovet då innehållet istället upptar en större del av slamtömningsfordonets volym. Oavsett definition avseende spolvattenmängd anser nämnden att en genomsnittlig spolvattenmängd under en liter per spolning krävs för att en avloppslösning med vattentoalett ansluten till sluten tank ska uppfylla de nationella miljömålen. Nämnden bedömer att det aktuella området har en begränsad förmåga för magasinering av grundvatten, detta utifrån SGU:s grundvatten- och jordartskartor. Dessutom ligger fastigheten i ett detaljplanelagt fritidshusområde med många fastigheter beroende av en hållbar grundvattentillgång. Det finns ingen fastställd tidsplan för när en utbyggnad av det kommunala VA-nätet i Nysättra ska komma till stånd, det är inte heller beslutat vilka fastigheter som kommer att omfattas.

X har anfört detsamma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg: Nämndens uppgifter om hans befintliga toalett saknar stöd i bevisning och bestrids. Kommunfullmäktiges VA-policy är tvingande för nämnden och beslutet strider mot policyn. Det stämmer inte att området kring fastigheten har begränsad vattentillgång. Det går inte att utläsa en grundvattenbrist i området utifrån SGU:s grundvattenkarta. I området finns 51 fastigheter varav 10–15 utgör hem för fastboende. Vattenuttaget borde därför vara minimalt. Norrtälje kommun har en verksamhetsplan

för VA som anger att fastigheten kommer att anslutas till kommunalt VA, med projektstart år 2019. Nämnden har inventerat behovet av kommunalt VA och de borde därför veta vilka fastigheter som ska anslutas. Det är orimligt av nämnden att kräva att han ska uppfylla kravet på typ av toalett och sedan behöva nedmontera anläggningen vid anslutning till kommunalt VA, detta till höga kostnader.

Havs- och vattenmyndigheten har i ett remissyttrande anfört i huvudsak följande: Myndigheten väljer att bara uttala sig generellt om tekniken och inte specifikt i det enskilda fallet. Myndigheten anser att det i enlighet med hushållningsprincipen i 2 kap. 5 § miljöbalken generellt är skäligt att kräva att nya toaletter som ansluts till slutna tankar har en genomsnittlig spolvattenmängd på under en liter, eftersom det medför färre transporter, underlättar hanteringen av avloppsfraktionerna samt minskar vattenförbrukningen. Detta utan anmärkningsvärt högre kostnad jämfört med en vanlig småspolande toalett.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Inledningsvis konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att nämndens beslut har fattats i behörig ordning.

Vid prövning av en ansökan om anslutning av vattentoalett till en sluten tank ska, om inte omständigheterna i det enskilda fallet föranleder annat, förhållandena inom det större område där fastigheten ingår läggas till grund för bedömningen. Vad som på sikt kan bli följden av en generell tillståndsgivning av ifrågasvarande slag ska beaktas. (se MÖD 2006:27).

X fastighet ligger, som nämnden har framhållit, inom kustzon i ett fritidshusområde med många fastigheter där det är tunna jordlager och en hel del berg i dagen. Mot denna bakgrund finns det inte skäl att ifrågasätta nämndens uppgift om att tillgången på grundvatten är begränsad i området.

En avloppslösning med vattentoalett ansluten till sluten tank innebär miljöpåverkan dels genom att grundvatten förs från området eftersom innehållet i tanken transporteras

bort för omhändertagande, dels genom de transporter som krävs för tömning av tanken. Eftersom transportfordonen bara kan frakta en begränsad mängd slam åt gången får storleken på de avloppstankar som finns i ett område inte någon egentlig betydelse för antalet transporter, utan det avgörande är hur stor mängd slam som tillförs tankarna. Av betydelse för bedömningen är också, vilket framhållits av Havs- och vattenmyndigheten, att förutsättningarna för en långsiktigt hållbar kretsloppshantering av avloppsslam är väsentligt bättre om vattenutspädningen begränsas.

Av utredningen har det framkommit att det på marknaden i dag finns urinseparerande toaletter som har en genomsnittlig spolmängd på under en liter och att en toalett med denna teknik inte är anmärkningsvärt mycket dyrare än en toalett med större spolmängd. Enligt Havs- och vattenmyndigheten finns det generellt sett skäl att kräva att nya toaletter som ansluts till slutna tank har en genomsnittlig spolmängd på under en liter.

Enligt Mark- och miljööverdomstolens samlade bedömning kan den sökta avloppslösningen inte anses som långsiktigt hållbar på den aktuella platsen. Mot denna bakgrund och då det finns ett mer miljöanpassat alternativ som är tillgängligt och inte betydligt dyrare får det anses ha varit befogat av nämnden att avslå ansökan om tillstånd till den sökta åtgärden. Att fastigheten eventuellt kommer att anslutas till kommunalt VA i framtiden förändrar inte denna bedömning. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska nämndens beslut därför fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, tekniska rådet Mikael Schultz samt hovrättsråden Li Brismo och Ralf Järtelius, referent.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Frida Camber.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-03-27
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 7591-17

PARTER

Klagande

X

Ombud: Y

Motpart

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun
Box 808
761 28 Norrtälje

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 21 november 2017 i ärende nr 505-39275-2015, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Tillstånd till vattentoalett med sluten tank på fastigheten Norrtälje Z

DOMSLUT

Med ändring av Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut upphäver mark- och miljödomstolen Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommuns beslut den 3 september 2015, dnr 2014-2407, och återförvisar målet till nämnden för meddelande av tillstånd för vattentoalett med sluten tank på fastigheten Z med de villkor och andra bestämmelser som kan behövas för anordningens uppförande och användning.

Dok.Id 531735

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Bygg- och miljönämnden i Norrtälje kommun (nämnden) beslutade den 3 september 2015 att avslå ansökan om vattentoalett med sluten tank på fastigheten Z i Norrtälje kommun. Skälet till avslaget var att det med hänsyn till förhållandena på platsen inte var godtagbart att tillåta en vattentoalett där den genomsnittliga spolvattenmängden överskrider en liter per spolning. Beslutet överklagades till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) som avtog överklagandet. Länsstyrelsens beslut har överklagats till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

X har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen ska återförvisa ärendet till nämnden för erforderlig handläggning. I andra hand har han yrkat att mark- och miljödomstolen ska bifalla hans ansökan om tillstånd att ansluta befintlig vattentoalett till en sluten tank på fastigheten.

Till stöd för sin talan har X anfört i huvudsak följande. Miljö- och hälsoskyddsinspektören har fattat beslut om att neka tillstånd för den befintliga toaletten på fastigheten, utan att vare sig ha grund eller behörighet för ett sådant beslut. Dennes agerande är i strid med nämndens delegationsordning. Grunden för nekande var att angiven vattenklosett hade en förbrukning över en liter. Något stöd i dåvarande gällande nämndbeslut angående tillåtna spolmängder för toaletter förelåg inte. Hans toalett av Iduntyp är en snålpolande toalett. I 2000-talets början hade toaletterna en spolmängd som överskred två liter, medan nämnda toalett har nära hälften så stor spolmängd. Nämnden har vidare inte kallat ombudet till sammanträdet i nämnden eller vare sig skriftligt, muntligt eller på annat sätt meddelat ombudet om sammanträdet. Länsstyrelsen har inte heller angett de riktiga förutsättningarna för fastigheten Z beträffande vattentillgången. I byn Nysättra är ca 75 % av de fast boende anslutna till kommunalt vatten och avlopp. De fåtal fastboende, fem stycken, utan kommunalt vatten och avlopp som är närboende till fastigheten Z har hittills aldrig haft problem med vatten-tillgången. Skillnaden mellan snålpolande och extremt snålpolande toaletter i vattenmängd är ca 5 m³ per hushåll/år dvs. för samtliga närboende en vattenmängd

om ca 30-35 m³/år. Men andra ord rör det sig om marginella skillnader. Vidare påstår länsstyrelsen att ett godkännande av hans toalett skulle leda till ett prejudikat för framtida toalettinstallationer, vilket är rent nonsens, då det rör sig om ett ytterst begränsat antal redan installerade toaletter.

Nämnden har yttrat sig över överklagandet och bestritt ändring av beslutet. Till stöd för sin inställning har nämnden anfört i huvudsak följande. Handläggaren har vid kontakt med tillverkare av aktuell toalett getts informationen att de inte tillverkar någon toalett med mindre spolmängd än en liter. Att merparten av Nysättra by är anslutna till kommunalt vatten och avlopp är ovidkommande eftersom fastigheterna i den aktuella fastighetens direkta närhet har enskilda avloppslösningar för vatten och avlopp.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att det, såvitt framkommit i målet, inte har begåtts några formella fel i nämndens handläggning som utgör skäl för återförvisning.

Till ledning för vad som är en lämplig avloppsanordning i ett specifikt fall kan ledning sökas i Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten (NFS 2006:7), numera ersatt av Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten (HVMFS 2016:17). Av de allmänna råden framgår bl.a. följande. Utgångspunkten för bedömningen av en avloppsanordning vid tillsyn och tillståndsprövning bör vara att den dimensionerande belastningen för ett hushåll grundar sig på antagandet om lägst fem personekvivalenter och åretruntboende om det inte finns starka skäl mot detta. Vidare bör teknik som begränsar användningen av vatten användas, t.ex. vattensnåla armaturer.

Bedömningen av vilket flöde anläggningen ska vara dimensionerad för ska ske med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. De allmänna råden kan vara en utgångspunkt, men hänsyn bör även tas till omständigheter som t.ex. vattenförbrukning, hur mycket fastigheten används, vad som ansluts till anläggningen och möjligheten till användande av vattensnål teknik (se Mark- och miljööverdomstolens domen den 21 november 2013 i mål nr M 5622-13).

Av äldre praxis framgår vidare att förhållandena i det större område som fastigheten är belägen i bör läggas till grund vid prövningen av installation av vattentoalett, om det inte finns särskilda omständigheter i det enskilda fallet. Bedömningen får göras med beaktande av vad som kan bli följden av en generell tillståndsgivning av samma slag inom området. Det har t.ex. inte ansetts långsiktigt hållbart miljömässigt att frakta avloppsvatten från slutna tankar sju mil till en behandlingsanläggning (se MÖD 2006:27).

Det finns varken i föreskrifter eller i praxis någon fastställd definition av vad som är en snålspolande toalett. Mot bakgrund av den praxis som finns och de definitioner som används på marknaden bedömer mark- och miljödomstolen dock att en snålspolande toalett kan sägas vara en toalett med en spolmängd på mellan en och fyra liter per spolning, där den genomsnittliga spolmängden är under två liter per spolning. En toalett med en spolmängd under en liter är enligt domstolen att definiera som en extremt snålspolande toalett.

Frågan i målet är om det varit miljömässigt motiverat, ur ett långsiktigt perspektiv, att avslå ansökan med hänvisning till att den genomsnittliga spolmängden för aktuell toalett överskrider en liter.

Den aktuella fastigheten är belägen cirka en mil från Norrtälje stad och i närområdet finns även kommunalt system för vatten och avlopp. Den slutna tanken är i aktuellt fall förhållandevis stor. Transporternas frekvens och längd kan därför förväntas bli begränsade. Även med en snålspolande toalett, enligt den definition som anges ovan, kommer påverkan på grundvattnet i området att vara marginell. Med beaktan-

de av fastighetens omgivning och förhållandena i området, bedömer mark- och miljödomstolen därför att det inte kan anses vara motiverat att ställa krav på en genomsnittlig spolmängd under en liter, dvs. en extremt snålpolande toalett. Mark- och miljödomstolen har då särskilt beaktat att en sluten tank inte ger några övriga utsläpp som kan påverka människors hälsa och miljön och att slammet från en sluten tank dessutom har ett högre värde för återföring till åkermark (se t.ex. mark- och miljödomstolens vid Nacka tingsrätt dom den 24 januari 2018 i mål nr 3414-17).

Sammanfattningsvis finner mark- och miljödomstolen således att den sökta avloppsanläggningen kan tillåtas, förutsatt att X toalett är en snålpolande toalett enligt den definition domstolen angett ovan. Länsstyrelsens och nämndens beslut ska därför upphävas och tillstånd beviljas i enlighet med ansökan. Tillståndet ska dock förenas med nödvändiga villkor, exempelvis angående larm och tömningsintervall, som krävs till skydd för människors hälsa och miljön. Då detta bör ske i nämnden som första instans ska målet återförvisas till nämnden för fortsatt handläggning och nytt beslut.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 17 april 2018. Prövningstillstånd krävs.

Elisabet Wass Löfstedt

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Elisabet Wass Löfstedt, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand. Föredragande har varit tingsnotarien Katarina Paul.